

UDK: 796-053.5

*Vladimir Milošević,**Adam Petrović, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Beograd, Srbija**Nikola Stevanović, Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet, Beograd, Srbija*

MESTO SPORTSKO-REKREATIVNOG INTERESOVANJA UČENIKA 7. RAZREDA U FAKTORSKOJ ANALIZI RAZLIČITIH INTERESOVANJA

1. UVOD

Interesovanja su svojstvena čoveku i imaju veliki značaj u dinamičkoj strukturi ličnosti. Različita interesovanja su bila centralni problem istraživanja mnogih autora (Pantić i sar., 1981; Galić, 1984; Bokan, 1985). Pojam interesovanja je različito tumačen od strane različitih autora. U ovom radu se polazi od sledeće definicije interesovanja: „Interesovanja su jedan oblik (uglavnom terminalnih) vrednosti za koji je karakteristična zaokupljenost svesti omiljenim sadržajima i/ili bavljenje izabranim aktivnostima“ (Pantić, 1980, str. 29). Postoje različiti kriterijumi klasifikacije interesovanja. Kriterijum prema kojem su interesovanja u ovom radu izdvojena jeste sadržaj interesovanja. Mar za fizičku aktivnost ima važno mesto u interesovanjima mladih (Pantić i sar., 1981). Kako su interesovanja često aktivna, delatna, interesovanje za fizičku aktivnost učenika može biti indikator njihovog bavljenja ovim aktivnostima. Međutim, interesovanja su nekad površna, pa treba tražiti „dublje“ strukture (faktore) koji mogu da ukažu na istinsko interesovanje, što je u skladu sa vrednosnom orijentacijom interesovanja.

2. METOD

2.1. Ispitanici

Ovo istraživanje je sprovedeno na uzorku učenika $N=736$. Kada se posmatra struktura uzorka prema gradu u kojem se škola nalazi i polu učenika (tabela 1), u Sremskoj Mitrovici je ispitano $n=387$, od toga učenica $n=196$ i učenika $n=191$; u Jagodini $n=349$, od toga učenica $n=179$ i učenika $n=170$. Svi ispitanici pohađaju sedmi razred osnovne škole u pomenutim gradovima.

Tabela 1. Struktura uzorka prema gradu i polu

Grad	Pol		Ukupno
	muški	ženski	
Sremska Mitrovica	191	196	387
Jagodina	170	179	349
Ukupno	361	375	736

2.2. Instrument

U istraživanju je korišćen instrument za merenje interesovanja, Pantića i saradnika, uz neke izmene. Taj, izvorni instrument (sumacione skale) sastojao se od deset stavki (ajtema) različite prirode, odnosno bazirao se na deset vrsta indikatora interesovanja za određenu oblast. Drugi autor (Bokan, 1985) je za potrebe doktorske disertacije modifikovao ovaj instrument i prilagodio ga situaciji školskog časa (vremenskom okviru od 45 minuta), tako što je ceo instrument sveo na pet indikatora (preferencije zanimanja, samoocene sklonosti, korišćenje slobodnog vremena, direktnu samoocenu interesovanja i reagovanje na kritične reči-stimuluse), i dobio rezultate slične rezultatima autora izvornog instrumenta. Na taj način je modifikovani instrument „prošao“ test validnosti. U ovom istraživanju je korišćen taj, modifikovani instrument. Međutim, u istraživanju Bokana instrument je korišćen kao trideset sumacionih skala (petostepenih, Likertovog tipa), pa se krajnji skor svakog učenika računao sabiranjem pojedinačnih skorova na svakom od pet indikatora, za svako od trideset interesovanja. U sadašnjem istraživanju, podaci su obrađivani na osnovu petostepene skale Likertovog tipa na pojedinačnim indikatorima. Svaki od pet indikatora je jednako tretiran. Iako je za ovo istraživanje od najvećeg značaja problem interesovanja učenika za fizičke aktivnosti, instrument istraživanja je obuhvatio još dvadeset devet različitih interesovanja. Smisao ovakvog upitnika je da se interesovanje za fizičku aktivnost ne stavi u povlašćen položaj u odnosu na druga interesovanja. Samo na osnovu analize interesovanja učenika za fizičku aktivnost (sportsko-rekreativno interesovanje u upitniku), u sklopu sa svim ostalim nabrojanim interesovanjima (prema sadržaju), može se utvrditi njegova vrednost, prema izveštavanju učenika.

2.3 Procedure

Prikupljanje podataka su sprovodili iskusni anketari koji se ispitanicima nisu predstavili kao studenti Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja (što zapravo jesu), već kao neutralni ispitivači interesovanja mladih. Ispitanicima je unapred saopštavano kako se popunjava svaki indikator, a količina saopštenih informacija je za sve ispitanike bila ista. Pored navedenog, svaki indikator je imao propratni tekst koji je služio za potpunije razumevanje indikatora. Ispitanici su popunjavali upitnike uvek istim redosledom, a nakon završetka popunjavanja jednog upitnika (indikatora), ispitanicima je uručivan sledeći. Svi ispitanici su imali isto vreme za popunjavanje svih pet indikatora.

2.4. Tip istraživanja i analiza podataka

U ovom istraživanju koje je „survey“ tipa, korišćena je tehnika anketiranja. Osnovni deskriptivni statistički pokazatelji: srednja vrednost (MEAN) i standardna devijacija (SD) opisuju nivo sportsko-rekreativnog interesovanja za svih pet indikatora posebno. Takođe, za obradu podataka je korišćena metoda (tehnika) faktorske analize, pri čemu je kao metoda ekstrakcije faktorskih vektora korišćena analiza glavnih komponenti, dok je varimax metoda korišćena za rotaciju faktorskih osa. Kattelov „scree plot“ kriterijum je korišćen kao način određivanja broja faktora.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

U tabeli 2 je prikazan nivo sportsko-rekreativnog interesovanja učenika na svih pet indikatora interesovanja. Testirano je da li se interesovanje učenika (oba pola), na svakom indikatoru, razlikuje od neutralnog (odgovor “Nisam siguran”). Sportsko-rekreativno interesovanje učenika, procenjivano svim indikatorima, pozitivno je, i na skali od 1 do 5 kreće se oko vrednosti 4.

Tabela 2. Statistički pokazatelji rezultata na indikatorima interesovanja učenika

Indikator	MEAN	SD	t	df	p
Preferencije zanimanja	3.840	1.275	17.778	735	0.000
Samoocena sklonosti	4.300	1.088	32.502	735	0.000
Korišćenje slobodnog vremena	3.930	1.392	18.092	735	0.000
Direktna samoocena interesovanja	4.120	1.209	25.154	735	0.000
Reagovanje na kritične reči	4.390	1.076	35.072	735	0.000

Za podatke dobijene pomoću pet upitnika (indikatora), urađena je faktorska analiza (za svaki upitnik posebno). U tabeli 3 su prikazane varijanse i broj faktora dobijenih za svaki test posebno.

Tabela 3. Faktori interesovanja učenika na različitim indikatorima interesovanja

Faktor	Preferencija zanimanja		Samoocena sklonosti		Korišćenje slobodnog vremena		Direktna samoocena interesovanja		Reagovanje na kritične reči	
	Varijan-sa faktora	% Ukupne varijanse	Varijan-sa faktora	% Ukupne varijanse	Varijan-sa faktora	% Ukupne varijanse	Varijan-sa faktora	% Ukupne varijanse	Varijan-sa faktora	% Ukupne varijanse
1	3.148	10.495	3.106	10.353	3.008	10.026	2.800	9.333	2.867	9.557
2	2.499	8.328	2.929	9.765	2.778	9.261	2.612	8.707	2.669	8.896
3	2.466	8.220	2.713	9.043	2.733	9.109	2.520	8.399	2.553	8.509
4	2.309	7.697	2.277	7.589	2.328	7.761	2.510	8.368	2.545	8.484
5	1.963	6.543	1.957	6.524	1.972	6.574	2.302	7.672	2.176	7.253
6	1.578	5.260					1.987	6.624	1.657	5.524
Ukupno	13.963	46.543	12.982	43.274	12.819	42.731	14.731	49.103	14.467	48.223

Testovi *samoocena sklonosti* i *korišćenje slobodnog vremena* dali su 5, a ostali testovi 6 faktora. Ukupna, faktorima zahvaćena, varijansa testova je oko 45%. Razlici u broju faktora ne treba pridavati posebnu važnost iz dva razloga: prvi je što je scree plot kriterijum, iako bolji od Gutmanovog, nedovoljno precizan da bi se ovakvoj razlici pridavao značaj, a drugi je što uzorak, ipak, nije dovoljno veliki da bi se ova razlika tumačila kao značajna.

Prilikom interpretacije faktora, odnosno prilikom određivanja koje interesovanje pripada kojem faktoru, u obzir nisu uzimana faktorska zasićenja manja od 0,3. Takođe, interesovanje je pripisivano onom faktoru na kojem ima najveće zasićenje. U tabeli 3 je prikazana struktura i redni broj faktora kojem pripada sportsko-rekreativno interesovanje, za svaki od pet upitnika.

Tabela 4. Sportsko-rekreativno interesovanje u faktorskoj analizi interesovanja učenika

Interesovanje	Preferencija zanimanja	Samoocena sklonosti	Korišćenje slobodnog vremena	Direktna samoocena interesovanja	Reagovanje na kritične reči
	Faktor 3	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 5	Faktor 4
Poljoprivredno		0.547			
Avanturističko		0.526	0.536	0.666	0.633
Delatno- manuelno	0.369				
Sportsko-rekreativno	0.437	0.495	0.437	0.483	0.618
Hedonističko	0.552		0.597		0.461
Hipi-bez odgovornosti			0.550		
Hazardersko	0.640		0.526		
Za putovanja			0.365	0.631	0.545
Seksualno	0.696		0.573		
Za humor			0.492	0.472	0.530
Tehničko		0.725			
Vojno	0.485	0.691	0.321	0.400	0.461

Vojno i sportsko-rekreativno interesovanje uvek pripadaju istom faktoru i uz to imaju slična zasićenja. Avanturističko interesovanje pripada istom faktoru kao i sportsko-rekreativno u četiri od pet slučajeva, odnosno, na četiri od pet indikatora (upitnika) interesovanja, a pored toga imaju i slična zasićenja. Interesovanje za humor, za putovanja i hedonističko interesovanje se pojavljuju na istom faktoru kao i sportsko-rekreativno interesovanje u tri slučaja. Stoga se, na osnovu ovih rezultata, može zaključiti da je sportsko-rekreativno interesovanje učenika 7. razreda osnovne škole blisko povezano sa vojnim i avanturističkim, a nešto manje sa hedonističkim i interesovanjem za humor i putovanja. Ovo može ukazivati na nestabilne motive interesovanja za sportske i slične aktivnosti, jer se navedena povezanost interesovanja može protumačiti kao faktor zabave (sklonost avanturama, hedonizmu, šaljenu, putovanjima). To znači da postoji mogućnost da se učenici 7. razreda sportom bave i za sport interesuju samo u smislu razonode, zabave i uzbuđenja. Ovakvi rezultati su u skladu sa rezultatima Pantića i saradnika (1981), gde je na većem uzorku utvrđeno postojanje „Antropološke konstante mladosti“, koju čine interesovanja mladih za fizičku aktivnost, putovanje i humor.

4. ZAKLJUČAK

Izveštavanje učenika o ličnim interesovanjima za fizičke aktivnosti, pokazuje da su ona veoma izražena. Rezultati nekih istraživanja (Pantić i sar., 1981; Bokan, 1985) pokazali su da je rang raširenosti interesovanja za fizičku aktivnost među prvima za učenike 7. razreda. Međutim, faktorska struktura interesovanja pokazuje da je sportsko-rekreativno interesovanje učenika najviše povezano sa vojnim i avanturističkim, kao i sa hedonističkim interesovanjem, pa interesovanjem za putovanja i za humor. To može da bude povezano sa vedrim duhom mladosti i da bude okarakterisano kao faktor zabave. U skladu sa vrednosnom osnovom interesovanja, učenici treba da prihvate vrednosti fizičke kulture kao sopstvene i da žive u skladu sa tim i posle mladalačkog doba. To je osnovna svrha školskog fizičkog vaspitanja i ideja vodilja mnogih organizacija i osoba koje se bave decom i mladima.

LITERATURA

1. Bokan, B. (1985). Vančasovne aktivnosti učenika osnovnih škola i škola srednjeg usmerenog obrazovanja u savremenoj pedagoškoj teoriji i praksi. Doktorska disertacija, Beograd: Fakultet za fizičku kulturu.
2. Galić, M. (1984). Pedagoške implikacije sportsko-rekreativnih interesovanja mladih i odraslih. Fizička kultura, (4), 252-256.
3. Pantić, D. (1980). Priroda interesovanja. Beograd: Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije.
4. Pantić, D., Joksimović, S., Džuverović, B., Tomanović, V. (1981). Interesovanja mladih. Beograd: Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije.

THE POSITION OF INTEREST IN SPORTS AND RECREATION OF 7th GRADE ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS IN THE FACTOR ANALYSIS OF DIFFERENT INTEREST

Personal interests carry a great potential and are usually a drive to act. Therefore they usually point towards the activity of an individual in his interest area. An insight into the position of the interest in sports and recreation among other interests can be obtained by inspecting the interests of 7th grade elementary school students from Sremska Mitrovica and Jagodina. The sample consisted of 736 7th grade elementary school students of both genders. A non-experimental study of the students' interests was done using a questionnaire that consisted of 5 interest indicators: job preference, self-estimation of affinity, use of free time, direct self-estimation of interests and reaction to key words-stimuli. Each indicator had 30 items that asses 30 interests. A t test was used to inspect the level of interest in sports and recreation. Also, factor analysis was done for each indicator separately. The reason for this approach is that there is no real confirmation that these 5 indicators are well suited for assessing the interests of young persons in the time we live in. Students' interest in sports and recreation is about 4 on the scale of 1 to 5, on each of the indicators. The data shows

that the interest of 7th grade elementary school students in sports and recreation is closely linked to interest in military, these two interests belong to the same factor regardless of the way the interests are assessed, that is, they belong to the same factor on each of the 5 indicators. The interest in adventure belongs to the same factor as the interest in sports and recreation on 4 out of 5 indicators, and interest in humor, interest in travel and hedonistic interest on 3 out of 5 indicators. These results might indicate that the motives for engaging in sports and recreation are unstable, because this composition of relatedness of the interests can be interpreted as the factor of fun. If that is so, these findings alert to the importance of building a system of human values in which the physical education, taken in a broader sense, will have a significant place. A high level of students' interest in sports and education is a good starting point for reflecting upon the practice in the system of physical education and the system of sports of young persons. However, we must bear in mind the structure of interests. Professionals in the physical education area are obligated by the interests' value orientation to positively influence the youth.

Key words: interests, sport, recreation, value.

„Dan“, 19. mart 2013.

У СУСРЕТ НАУЧНИМ СКУПОВИМА ЦРНОГОРСКЕ СПОРТСКЕ АКАДЕМИЈЕ

Највише учесника из Србије

На јубиларном, 10. међународном научном скупу Црногорске спортске академије, који ће се одржати од 4. до 6. априла у Подгорици највише учесника биће из Србије, чак 77, а затим слиједу из Црне Горе – 25, Косова – 21, БиХ – 13, Републике Српске и Бугарске по 11, Хрватске – 10, Македоније – 9, Словеније – 6, Грчке – 5, Румуније – 4, Турске и Украјине по 3, Италије – 2, САД и Велике Британије по један. На списку учесника и радова на тему „Трансформациони пропеси у спорту“ од броја 81. до 90 налазе се: **81. Др Драгана Алексић** (Факултет за спорт и физичко васпитање у Лепосавићу), **мр Слађана Станковић** (Педагошки факултет у Јагодини, Универзитет у Крагујевцу), **др Веско Миленковић** (Факултет за спорт и физичко васпитање у Лепосавићу): „Ефекти примјене елемената ритмичке гимнастике у настави физичког васпитања на развој равнотеже код ученика млађег школског узраста“; **82. Биљана Витошевић** (Факултет за спорт и физичко васпитање у Лепосавићу), **Небојша Р. Митић** (Институт за Патолошку физиологију, Медицински факултет у Косовској Митровици), **Ива Николић** (студент докторских студија медицине у Косовској Митровици): „Етички аспекти примјене геронске медицине у спорту“; **83. Јосип Лепеш, Саболч Халаш** (Универзитет у Новом Саду, Учитељски факултет на мађарском наставном језику, Суботина): „Кључне компетенције у основном и средњем образовању са аспекта физичког

васпитања“; **84. Драган Милановић, Динко Вулета, Сања Томашевић** (Кинезиолошки факултет Свеучилишта у Загребу): „Разлике рукометашница кадетске и сениорске доби у показатељима кондицијске припремљености“; **85. Драган Милановић, Динко Вулета, Деан Контић** (ВК „Југ“): „Повезаност морфолошких димензија ватерполиста с показатељима успјешности у игри“; **86. Assoc. проф. Бистра Димитрова** (НСА „Васил Левски“ Софија, Одсјек за спортове на води): „Синхронизовано пливање – теоријски концепт тренинга критичне зоне“; **87. Др. Димитар Трендафилов, ванредни проф. Бистра Димитрова, Стефан Капралов**, (Национална спортска академија у Бугарској): „Акваспининг као антистрес превенција“; **88. Петија Кутинчева** (Национална спортска академија у Бугарској): „Алгоритамски програм тренирања који се примјењује у пливању од првог до четвртог разреда у бугарској школи“; **89. Петија Кутинчева, Бистра Димитрова**: „Имплементација директива ЕУ за сертификацију особља у сна пословању у Бугарској“; **90. Доц. др Рашид Хаџић** (Факултет за спорт и физичко васпитање Никшић), **проф. др Георги Георгијев** (Универзитет „Св. Кирила и Методија“, Факултет за физичку културу, Скопље), **доц. др Добрислав Вујовић** (Факултет за спорт и ФВ у Никшићу): „Ставови студената факултета за спорт и физичко васпитање према практичној настави скијања“... Т.Б.